

Näitus Haapsalu raekojas.

ANDRA KIRNA

● PÄRAND JA POLIITIKA

Haapsalu võõrustab rahvusvahelist muuseumikonverentsi

Haapsalus tuleb 22.–23. septembril Eesti muuseumiühingu ja rahvusvahelise muuseumide nõukogu (ICOM) Eesti rahvuskomitee ühine konverents.

Rahvusvahelise konverentsi „Pärand ja poliitika. Muuseumid polariseerivas maailmas“ eesmärk on uurida, kuidas poliitiline surve ja ühiskondlik killustatus mõjutavad muuseume ja milliseid rolle peaksid mäluasutused demokraatlikus ühiskonnas täitma. „Muuseum on demokraatias tähtis tegija,“ ütles Eesti muuseumiühingu juhatuse esimees Kerttu Männiste pressiteate vahendusel.

„Muuseumil on kultuuripärandi tutvustaja, vahendaja ja tõlgendaja roll. Eriti tähtis on see murrangulistel aegadel – nagu näiteks praegu. Poliitiline surve õõnestab muuseumide anatoomiat. Seetõttu on väga vajalik kokku tulla ning neil tundlikel ja tähtsatel teemadel rääkida,“ lisas Männiste.

„Polariseerivas ühiskonnas muutuvad muuseumid üha tähtsamaks mitte ainult pärandi hoidjatena, vaid ka dialoogi ruumidena,“ ütles ICOM Eesti

rahvuskomitee juhatuse esimees Kai Lobjakas. „Just muuseumides on võimalik luua turvaline keskkond, kus erinevad maailmavaated saavad kohtuda ja arutleda. Meie roll on tagada, et mineviku tõlgendamine ei muutuks poliitilise surve tööriistaks, vaid aitaks kaasa avatud ja demokraatliku ühiskonna püsimisele.“

Konverentsil astuvad üles nii kohalikud kui ka rahvusvahelised eksperdid, et jagada oma vaateid ja kogemusi. Nii räägib Tartu ülikooli kommunikatsiooniuuringute professor Triin Vihalemm Eesti ühiskonna maailmavaadetest ning maalib sõnade ja arvude abil eri rühmade sotsioloogilised portreed. Eesti sõjamuuseumist on kohal Toomas Hiio, kes vaatleb lähemalt riikide ja rahvaste enesetunnetust. Eesti kunstiakadeemia doktorant Margus Tamm räägib muuseumide sattumisest protesti ja ühiskondlike pingete vaatevälja.

Slovakiast tuleb Eestisse esinema Bratislava linnamuuseumi juhi asetäitja Marcela Kvetková, käsitledes Slovakkia kultuuripoliitika hiljutisi muutusi pärast 2023. aasta parlamendivalimisi, mille tulemusel tuli võimule rahvuslik-konservatiivne koalitsioon. Euroopa solidaarsuskeskusest on külas Jacek Koltan, kes räägib lähemalt, mis toimus Poola ühiskonnas selle illiberaalse valitsemise perioodil (2016–2023). Läti kunstikriitik ja muuseumijuht Kaspars Vanags tutvustab, kuidas muuseumi ideoloogilisi juuri teadvustatakse ning kuidas luuakse ekspositsiooni, mis soodustab dialoogi poliitiliselt põimunud meditsiiniajaloo ja tänapäevaste tervisearuasade vahel.

Konverentsi teisel päeval on noorte väärtusruumide ja radikaliseerumise teemaline arutelu ja mängusimulatsioon. Simulatsiooni veab Mari-Liisa Parder Tartu ülikooli etikakeskusest.

LÄÄNE ELU

Vormsi püsielanike register jäi toppama

Regionaal- ja põllumajandusminister Hendrik Johannes Terras täpsustas oma vastuses õiguskantsleri kantsleile püsielaniku mõistet ja leiab, et edaspidi võiks lähtuda rahvastikuregistrist ehk lihtsamalt öeldes sellest, et püsielanik on see, kes on end sisse kirjutanud.

Õiguskantsleri esindaja Olari Koppel pöördus Terrase poole ja palus püsielaniku mõistet täpsustada juulis. Enne seda oli pöördunud õiguskantsleri poole Vormsi vallavalitsus, sest vallavolikogu tahab luua püsielanike registrit. Seal oleksid kirjast inimesed, kes elavad saarel aasta ringi, mitte need, kes on saarele sisse kirjutatud ja seal kogu aeg ei ela.

Vallavalitsus tahtis teada, kas säärase registri loomine on seaduslik. Ühe seaduse järgi justkui oleks, aga teise järgi mitte. Juriidilise segaduse tekitas väikesaarte seaduses sõnastatu: püsielanik on see, kes „alaliselt ja peamiselt“ elab saarel. Rahvastikuregistri seaduses on see sõnastatud teisiti: alaliselt

Regionaal- ja põllumajandusminister Hendrik Johannes Terras.

KAIRE REILJAN

või peamiselt. Kui lähtuda rahvastikuregistri seadusest, peaks olema täidetud üks nõue, kui väikesaarte seadusest, siis kaks ja sel juhul võiks eraldi registri pidamine kõne alla tulla.

Terras vastas õiguskantsleri büroole, et „alaliselt ja peamiselt“ tähendabki „alaliselt või peamiselt“. Regionaal- ja põllumajandusministeerium toetab mõtet väikesaarte seadust muu-

ta nii, et „alaliselt ja peamiselt“ jääks sealt üldse välja, ning jätta püsielaniku määramise tingimuseks ainult rahvastikuregistri kande olemasolu.

„Seda saab kohalik omavalitsus vajadusel kontrollida ilma segadust tekitava „alaliselt ja peamiselt“ mõisteta seaduses,“ kirjutas Terras õiguskantsleri kantsleile.

Õiguskantsler ise ei ole veel Vormsi vallavalitsusele vastanud.

Vormsi vallavolikogu on arutanud vallavolikogu liikmete Ivo Sarapuu ja Arvo Alliku initsiatiivil püsielanike registri loomist mitu korda. Register annaks ülevaate, kes päriselt saarel elab ja kes ainult vahel. Püsielanikele kehtiksid soodustused, aga seni ei ole sõnastatud, mis need võiksid olla.

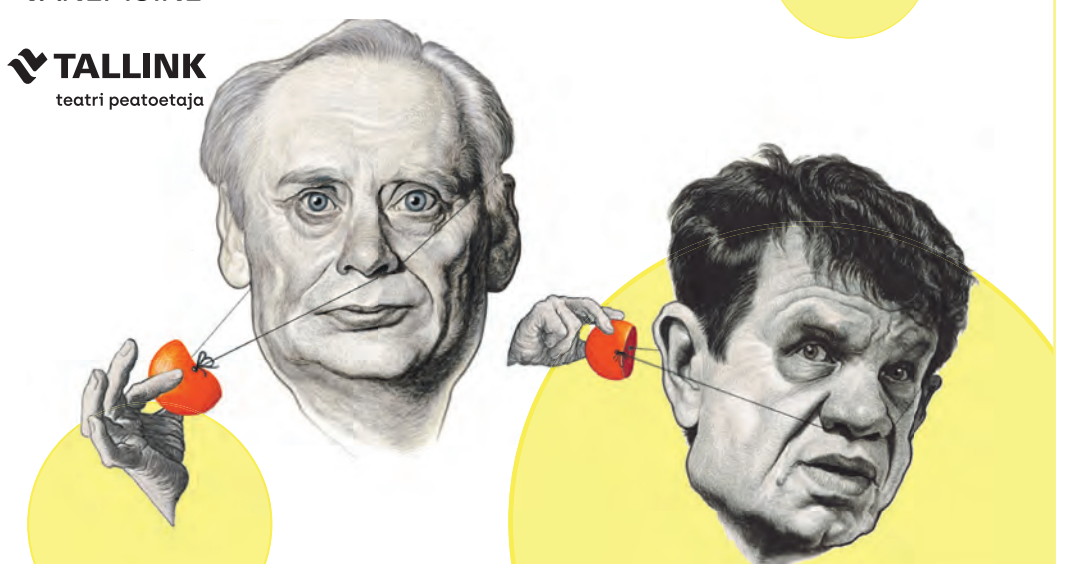
Viimasel korral pakkusid volinikud välja, et püsielanikuks saamiseks tuleks esitada avaldus, kus inimene kinnitab, et elab saarel aasta ringi. Saarel elamist ennast hakkaksid kontrollima naabrid.

KAIE ILVES

teatri peatoetaja

156. H00AEG

Päikesepoisid

KOMÖÖDIA
AIVAR TOMMINGAS 70!

Autor Neil Simon — Tõlkija Mihkel Mutt — Lavastaja Robert Annus
Kunstnik Liina Tepand — Valguskunstnik Margus Vaigur [Endla]
Muusikaline kujundaja Arno Tamm
Osades Hannes Kaljupärv — Aivar Tommingas — Veiko Porkanen
Marika Barabanštšikova — Aivar Kallaste — Iris Viru — Martin Tikk

30. SEPTEMBRIL JA 1. OKTOOBRI 2025 KELL 19
HAAPSALU KULTUURIKESKUSES

● JUHTKIRI

Kindlusetuse tunne

Tänases Lääne Elus kirjutab SEB majandusanalüütik Mihkel Nestor, et tarbijate kindlustunne on Eestis pea sama väike kui koroonaajal või pärast viimast suurt panganduskriisi. Ühe kindlustunde kahanemise tähtsa põhjusena toob ta maksutõusud ning teeb ettepaneku langetada tuleval aastal taas käibemaksu – kuna on ju selgunud, et riigil ikkagi eelarves raha on.

See on ilus mõte, aga takerduks kindlasti poliitikute vastuväidetesse, et ega sel pole mõju hindadele, sest ahned kaupmehed võtvat hinnavahekohe kindlasti endale. Seesama argument, millega nad väitlevad toiduainete madalama käibemaksu vastu, kõlbab neile selgi puhul. Nii et vaevalt see kena mõte toetust leiab.

Teiseks on valitsus enamjaolt nagu hunt metsas ehk mis suus, see kõhus ja seda enam tagasi ei saa. Eesti ajaloost võib tuua vaid ühe käe sõrmedel näiteid, kui mõni maks on alla toodud või suisa kaotatud. Maksutõusude näiteid on see-eest kuhjaga. Ehk et maksurahaga juba arvestatakse ja kui seda laekub rohkem, siis ei lähe maks väiksemaks, vaid lisatakse lihtsalt bilansi teisele poolele kulutusi. Loosungid nagu „õhem riik” (s.t vähem kulutusi riigiaparaadile) ja „maksudega ei mängita” (s.t neid ei tõsteta) kõlbavad valimistel välja hõikamiseks, kuid mitte valitsuse juhtnöörideks.

Tõenäoliselt silmitseb valitsus ka oma praegust reitingut, mis on üks ajaloo kehvemaid, ning sedastab, et päästa pole midagi: paar protsendipunkti käibemaksualandust ei sikuta mainet enam mudast välja. Nii et lastakse pigem vanas vaimus edasi – küll pärast järgmisi valimisi opositsioonis oles on aega mainet parandada. Tarbijate kindlustunne läheb vaevalt et kellelegi korda.

● TEISED LEHED

Prügist vabanemine on muutunud kalliks ja absurdseks

DELFI. Jama panditopsidega on alles rohebürokratia jäämäe veepealne osa. Sel suvel on mul nii mõnelgi korral olnud asja jäätmejaama, küll vanu riideid-jalatseid, siis mööblit, siis oksarisu ära viima. Olen neis käinud erinevates Eesti paikades ja saanud seal mitme üllatuse osaliseks, kirjutab Delfi nädalakommentaaris ajakirjanik Alo Raun.

Nimelt on prügist vabanemine muutunud kallimaks kui ei kunagi varem ning on kohati ootamatult tülikas. Eks hinnad ja võimalused varieeru olenevalt jäätmejaamast, omavalitsusest, kohalikest võimalustest, aga miks mitte ka konkreetsete töötajate heatahtlikkusest, kuid üldine trend on selge: hinnatõus ja rohkem reegleid. Veelgi enam – kui sa pole konkreetse linna või valda sisse kirjutatud, ole valmis maksma ulmelisi summasid või selleks, et mõnes väiksemas kohas „mittekodanikud” osa liiki jäätmeid ära anda ei saagi. Paratamatult tekib mulje, et piirangud on välja mõeldud selleks, et risu metsa alla vedamise kultuur saaks uue hoo sisse ja „Teeme ära!” talgud kunagi ei lõpeks.

Küllap on igatüüli meist oma värvikas prügi- ja bürokratialugu rääkida, kohustuslikus kompostikastis sebitavatest rottidest üle ääre ajavate ja liiga kitsaste avadega poelähedaste pakendikonteineriteni välja.

Prügi ära andmine ei ole ega pea olema tasuta lõbu. Ka kõlab loogiliselt, et mida vähem prügi sa toodad (ehk mida vähem tarbid), seda mugavam ja odavam võiks olla ka su elu ehk et loodussäästlikkust võib premeerida. Kuid kõige selle juures tuleb jääda elulähedaseks ja märgata tervikpilti. Liigse agarusega, olgu hindade, nõuete või piirangute võtmes, võib hoopis loodusele ja endale karuteene teha, kirjutab Raun.

● LAUSELAEN

„Eesti puhul on kõige kummalisem, et teeme strateegiaid, aga ei asu ühtegi neist ellu viima – teed plaani, vaatad, et seda on õudselt keeruline ellu viia ja siis hakkad uut plaani tegema.”

Energiafirma Sunly tegevjuht **Priit Lepasepp**. Lääne Elu, 6. september

Majandus vajab rohkem kindlustunnet

Eesti tarbijate üliväike kindlustunne on kombinatsioon paljudest teguritest, kuid esirinnas on suur segadus välis- ja sisepoliitikas ning suur inflatsioon. Ebakindluse süvendamise asemel vajab eestlane poliitikakujundajatelt rahulikumat meelt.

Juba enam kui kolm aastat on eestlasi painanud suur mure – mure Eesti majanduse pärast. Inimeste usku majandusse mõõtev tarbijakindlustunde indeks on püsinud 2022. aasta suvest saadik tasemel, kus see viimati oli varastel 1990ndatel. Ehk eestlaste hinnang majandusseisule on hüllem, kui see oli koroonakriisi vältel või aastatel 2009–2010, kui Eesti SKT langus ja töötus küündisid kõrghetkel võrdsele 20 protsendi lähedale.

Mis põhjustab väikest kindlustunnet? Kõigepealt tuleb selgeks teha, kuidas seda näitajat kokku pannakse. Igal kuul vastab 800 inimest hulgale küsimustele, mis puudutavad pere rahaasju, hinnangut tööturule ja ostukäitumisele, aga ka majandust üldisemalt. Tarbijakindluse arvutamiseks kasutatakse neist nelja: hinnang pere majanduslikule olukorrale viimase 12 kuu ja järgmise 12 kuu vältel, tõenäosus teha järgmise 12 kuu jooksul suuremaid ostu- ja hinnang Eesti majanduse üldisele olukorrale järgmise 12 kuu vältel. Näitajate taset nende ajaloolise keskmisega võrreldes selgub, et suurim on mahajäämus riigi üldise majandusseisus osas.

Miks ollakse tuleviku suhtes pessimistlikud, seda eriti olukorras, kus eri institutsioonide majandusprognoosid näitavad pigem tõusu? Kõige laiemalt on põhjus infoväli, kus elame. Kuigi põhjalikke uuringuid selle kohta ei leia, siis vast nõustub enamik meist sellega, et viimaste aastate uudisvoog on olnud üsna üheselt negatiivne nii majandust kui ka ühiskonnaelu puudutavates küsimustes.

Sellel on omakorda palju objektiivseid põhjusi, sest mitu Eesti majandusnäitajat ongi olnud nigelad, samas kui välispoliitikas toimuv tekitab pehmelts oeldes kõhedust. Teisalt on majandusnäitajad tänavu selgelt paranenud. Kuigi eri tempoga, kasvavad nii SKT, jaekaubandus, töötus, eksport kui ka kinnisvaraturg. Samuti ei saa kurta olukorra üle tööturul. Tõrvatilik meeltunnis on mõistagi inflatsioon, mida on kõige rohkem afiseeritud, kuid ei saa öelda, et Eesti meedia oleks majandusnäitajate paranemise täiesti tähelepanuta jätnud. Kindlustunne aga aina halveneb.

MIHKEL NESTOR
SEB majandusanalüütik

Ehkki seda väidet on objektiivsete andmete pinnalt keeruline kinnitada, on praeguse madalseisu hüpotees poliitikas toimuv. Seda nii rahvusvahelisel areenil kui ka kodumaal. Suurim kukkumine tarbijakindluses leidis aset vahetult pärast Vene-Ukraina sõja puhkemist. Eestlasele ei ole ilmselt suuremat ohu märki kui Venemaa rünnak mõne oma naabri vastu. 2023. aasta alguseks oli indeks küll mõnevõrra taastunud, ent sealt edasi on liikumine toimunud taas allapoole. Ajaliselt klappib see hästi perioodiga, kui algne optimism sõja peatse lõpu suhtes hakkas asenduma reaalsusega, et see võib kesta veel aastaid.

Kindlasti ei tasu alatähtsustada ka sisepoliitika ja maksutõusude rolli. Ajalooliselt on tarbijahinnaindeksis kukkumised kippunud langema kokku tähtsate sündmustega poliitikas. Alati ei pea sündmus isegi üheselt negatiivne olema – piisab parlamendivalimistest, mille tulemusena sündinud koalitsioon pole osale ühiskonnast meeltnööda. Kui võimule saab „vale” poliitik, siis pole ju majandusel midagi head oodata?

Viimastel aastatel on eestlastel olnud põhjust poliitikute peale viha pidada küllaga. Kellele siis meeldiks maksutõusud? Kõige suuremaks poliitiliseks julgustükiks tuleb ilmselt pidada automaksu kehtestamist, sest kuigi omavahelistes aruteludes on selle vajalikkusega nõustunud juba aastaid, oli ikkagi ettearvatu, et eestlase staatuseümboli maksustamine on poliitiliselt ülimalt ebapopulaarne.

Teine väga valus teema on hinnatõus, seda ennekõike esmavajalikes kaubagrupidest nagu toit ja energia. Augustis olid siinsed tarbijahinnad mullusest keskmiselt 6,1 protsenti kallimad. See oli kõrgeim näit kogu Euroopa Liidus!

Eriti valusalt lööb tarbijaid toiduainete hinnatase, mis on aastatagusega võrreldes kümnendiku kõrgem. Keskmiselt moodustavad kulutused toidu-

le umbes viiendiku eestlaste tarbimiskorvist, vaesematel leibkondadel palju enam. Samuti on toiduainehindade tõus inimestele ehk kõige nähtavam, sest toidupuudid satutakse mitu korda nädalas. Nii süvenebki inimestes tunnetus, et kõik läheb aina kallimaks.

Ootus hindade kiiremaks kasvaks peegeldub tarbijauuringus, halvad ennustused kipuvad aga teatavasti tõeks saama. Kui kõik aina räägivad inflatsioonist, saavad hindu kergitada needki, kel selleks ehk isegi otsest põhjust ei ole – sest hinnad ju tõusevad!

Valdavalt on hinnatõusu taga olnud selged põhjused. Kui toitu ja energiat kallineb maailmaturul, siis on Eestil sellesse protsessi äärmiselt keeruline ja kulukas sekkuda. Kui õues on kuum, ei päästa ka kõige õhem särk ega päikesevari.

Teisalt on viimaste aastate võimuerakonnad ilmselt alahinnanud inflatsiooni mõju inimeste meelsusele. Kui paljudes riikides on poliitikud tõtanud, rind ees, inimesi inflatsiooni eest „kaitsma”, siis siin pole need lennukad ideed kinnistunud. Vastupidi – erinevate maksutõusudega on temperatuuri ülespoole krutitud.

Nii pole imestada, et inflatsioon on Euroopa suurim, meeolelu madalaim ja valitsuse reiting olematu. Eelarvepuudujäägi vähendamine oli vajalik, ent ilmselt on ilmavaade takistanud poliitikutel „ruumi lugemast”.

Ent kas ja mida siis tegema peaks? Et eestlaste must meeleolu on juba kliiniliseks depressiooniks kujunemas, siis tundub mõistlik midagi ette võtta. Sõja lõpetamine Ukrainas pole meie võimuses nagu ka Põhjamaade kinnisvaraturu käivitamine. Viimane saab ehk peagi hoo sisse meietagi ja koos sellega ka meie ekspord.

Küll on kasvõi veidi võimalik nihitada seierit kodumaad puudutavates küsimustes. Viimase aja seinast seina kõikum diskussioon maksupoliitika üle tuju paranemist ei toeta. Kui raha eelarves tõepoolest üle ääre ajab, on ainus mõistlik plaan kaaluda käibemaksu tagasi tõmbamist. Vaadates tarbimismaksude osakaalu suhet kogu maksutulust, on Eestist saanud ilmselt enim tarbimist maksustav riik kogu Euroopas. Kõhnema rahakotiga eestlast aitaks käibemaksulangetus enam kui kurikuulsa maksuküüru või automaksu kaotamine.

● Kui raha eelarves tõepoolest üle ääre ajab, on ainus mõistlik plaan kaaluda käibemaksu tagasi tõmbamist.

Uksest ukseni vanemluse varjatud hind

Kas autoga kooli ukse ette viimine teeb lastest liikluses abitud?

Viimastel aastatel on Eestis sagenenud nähtus, mida võib nimetada autovanemluseks: lapse igahommikune viimine koolimaja ukse ette. Esmapilgul on see turvaline ja mugav lahendus, sest vanem kontrollib, et laps jõuab õigeaks ajaks ja ohutult klassi. Aga mis hinnaga?

Liikluskäitumise kujunemine on otseselt seotud korduvate kogemustega. Lapse aju loob liiklusemudeleid sammhaaval: kõndides, peatudes, vaadates, hinnates kaugusi ja kiirusi. Kui igapäevane liikumine on taandatud autos istumisele, nutiseadmesse süvenemisse ning ukse ette sõidutamisse, jäävad need kogemused omandamata.

Veelgi enam – kui laps harjub, et liikumine tähendab alati autot, te-

TARMO VANAMÕISA
Tallinna ülikooli Haapsalu kolledži liiklusohutuse õppekava kuraator

kib tal varakult mõtteviis: liikumine = auto. Jalgsi või rattaga minna tundub hiljem ebamugav ja hirmutav. Teismeeas võib see väljenduda hirmus üksi bussiga sõita või tänavat ületada. Täiskasvanuna aga muutub see laiskuseks ja sõltuvuseks neljarattalisest. See ei ole ainult lapse probleem – see on ühiskonna probleem, sest nii toodame juurde inimesi, kes ei näe alternatiivi autole.

Juba 10–12aastased lapsed, kelle vanemad neid regulaarselt autoga kooli viivad, tunnevad end jalakäijana ebakindlamalt kui eakaaslased, kes liiguvad iseseisvalt. Uksest ukseni veetud lastel on hilisemas teismeeas suurem risk sattuda liiklusõnnetustesse, sest nad ei ole harjunud iseseisvalt liiklust tajuma ega ohte ennetama.

Vanem võib arvata, et ta teeb lapsele teene, säästes teda ohtlikust liik-

lusest. Tegelikkus on vastupidine: laps ei õpi liiklusriske iseseisvalt tajuma ja laste üleliigne kaitsmine loob illusiooni turvalisusest, kuid valmistab nad ette pigem abituseks.

Meil on valida kahe tee vahel. Üks on mugav: istuta laps autosse ja looda, et kõik läheb hästi. Teine on vaevanõudvam: käia temaga koos kooliteed, vaadata seda teed tema pilguga ja tasandilt, harjutada laps liikluses mõtlema ja otsustama, arutada ohte ja lasta tal üha enam iseseisvalt hakkama saada.

Esimene loob mugavuse täna, teine loob turvalisuse homme.

Küsimus pole niivõrd selles, kas laps jõuab kooli ohutult, vaid see, kas ta õpib hiljem liikluses hakkama saama.

● KOHALIKUD VALIMISED

Vormsi endine vallavanem registreeris valimisliidu

Vormsi endine vallavanem Maris Jõgeva (SDE) kandideerib valimisliidu Elujõuline Vormsi nimekirjas volikokku.

KAIE ILVES
kaie@le.ee

Koos Jõgevaga on valimisliidu moodustajaid neli: peale tema Vormsi vallavolikogu liikmed Madli Paulus ja Henry Timusk, kes neli aastat tagasi kandideerisid enim hääli saanud valimisliidu Avatud Vormsi nimekirjas, ning ettevõtjast naiskodukaitsja Veronika Isberg.

Nimekirja ülejäänud liikmeid Jõgeva veel ei avalikustanud. Jõgeva ei välistanud, et temast võiks saada taas vallavanem. „Olen valmis seda vastutust võtma, aga esialgu on meie eesmärk saada volikokku. Positsioonidest räägime hiljem,” ütles Jõgeva.

Isamaa tuleb nimekirjaga

Neli aastat tagasi valimisliidu Tasakaalus Arenev Vormsi nimekirjast volikokku pääsenud Kehtna vallavanem Tanel Viks kandideerib seekord Isamaa nimekirjas. Viks on kuulunud Isamaaliitu ning 2017. aastani erakonda Isamaa ja Res Publica Liit. Viks märkis, et teatud küsimusi saab korraldada valimisliidu tasemel, aga teatud küsimusi mitte ja selleks kulub ära erakonna tugi.

„Ei ole vahet, kes Vormsil, Lääne-Nigulas või Rõuges lund lükab või teid parandab, aga mõned asjad on sellised, mida valimisliidu tasemel pole võimalik lahendada,” sõnas Viks.

Viksi hinnangul vajavad püsi-asustusega väikesaared riigi tasemel erisusi. „Mis soodustaks, et inimesed tuleksid sinna elama,” ütles ta.

Valimisliit veel kaalub

Kas Vormsil läheb välja valimisliit Ka Talvel Vormsil, polnud eile selle moodustaja, Vormsi vallavolikogu liikme Ivo Sarapuu sõnul veel selge. „Selgub lähiajal. Registreeritud ta on. Täna oleme valimisliiduga,” ütles ta eile.

Registreerimine ei kohusta veel nimekirja välja panema.

Vormsi eelmine vallavanem Maris Jõgeva ei välistanud võimalust, et naaseb ametisse. KAIRE REILJAN

Isamaa ja valimisliidu Ka Talvel Vormsil üks registreerijaid on kunagine Vormsi vallasekretär Eidi Leht, aga ei Sarapuu ega Viks kinnitanud ega lükanud ümber, et välja minnakse ühe nimekirjana.

Valimisliit Ka Talvel Vormsil oli üks esimestest, kes end sügi-

sesteks valimisteks üles andis, kui Vormsi vallavolikogu liikmed Sarapuu ja Arvo Allik taaselistasid 2013. aastal valimised võitnud koosluse. Toonastest valimisliidukaaslastest kuuluvad ka nimekirja ettevõtja Ove Koska ja Vormsi kunagine vallavanem Andres Koch.

Neli aastat tagasi kandideerisid Allik ja Sarapuu Keskerakonna nimekirjas. Mõlemad on tuntud kui Vormsi püselanike ehk saarel aasta ringi elavate vormsilaste õiguste eest seisjad.

Kandidaatide registreerimiseks esitamine sügisesteks valimisteks lõpeb täna õhtul kell kuus.

● LÜHIDALT

Haapsalu tahab karjääri loa avalikku menetlust

Haapsalu linnavalitsus tahab plaanitava Valgevälja teise karjääri keskkonnamõjude avalikku menetlust, kuid keskkonnaamet tahab suhelda avatud menetluses vaid seotud osapooltega.

Keskkonnaametile saadetud vastuses põhjendab Haapsalu aselinnapea Helen Rammu avaliku menetluse vajalikkust sellega, et plaanitav karjäär jääb kõrgendatud avaliku huviga (KAH) alale, mida kasutatakse puhkamiseks.

Metsas on linna üldplaneeringuga keelatud lageraied ja seal pole lubatud ehitada suuri objekte, näiteks maanteed, prügilat või jäätmehoidlat.

„Sisuliselt on tegu Haapsalu linna üldplaneeringut muutva tegevusega, kuna karjääri kasutusele võtmisega muutub maakasutuse juhtotstarve mäetööstuse maa-alaks,” seisab linna vastuses.

Juhul, kui Valgeväljal kaevandamine on majanduslikult otstarbekas, tuleb linnavalitsuse hinnangul tagada väärtusliku ala säilimine, viia läbi keskkonnamõjude hindamine ja koostada ka korramise projekt.

Keskkonnaamet on aga juuli lõpus saadetud keskkonnaloa taotluse menetlusse võtmise teates pakkunud, et taotlus vaadatakse läbi avatud menetluse käigus. See tähendab, et menetlusega hoitakse kursis ja lastakse arvamust avaldada neil, keda plaanitav karjäär puudutab. Vajadusel on amet valmis asja arutama ka avalikult.

Teedeehitusettevõtte Tariston soovib Valgeväljale rajada teise karjääri vana, mahajäetud ja võsastunud karjääri kõrvale. Ettevõtte taotleb 9 hektarile kaevandusluba 15 aastaks ja on lubanud pärast kaevandamise lõppu rajada karjääri asemele ujumiskoha.

Malle-Liisa Raigla

Kullamaa kiriku katusest uuenes järgmine osa

Kullamaa kiriku katuseremont jätkus tänava suvel, kui uue katuse sai kiriku kooriosa.

Kullamaa kiriku katust on vahetatud mitmes jaos. 2024. aastal eraldas muinsuskaitseamet kiriku piikhoone katuse restaureerimiseks 200 000 eurot. Selleks oli kogudusel omafinantseering olemas.

Tänavu sai kogudus muinsuskaitseametilt katusevahetuseks toetust 100 000 eurot. Omaosaluse 10 000 eurot pani seekord välja Lääne-Nigula vald.

„Vahetamist vajab ka käärkambri katus, seal on tarvis ka konstruk-

sioone tugevdada,” ütles koguduse õpetaja Kari Tynkkynen.

Kullamaa kiriku katust vahetas osatühing Resteh.

Lääne-Nigula vallavanem Janno Randmaa ütles Lääne-Elule, et sel aastal nagunii midagi ei muutu, sest õige katuseehituse aeg on juba möödas. „Kui kogudusel õnnestub edaspidi veel toetust saada, tuleks ka valla aidata,” sõnas ta.

Kirikutorni katus on Tynkkyneni sõnul heas korras. „See tahab ainult värvimist, nii tule on. Aga selleni me niipea ei jõua, enne tuleb kosuda,” lisas ta.

Andra Kirna

Vormsi uus sotsiaal- ja haridusjuht on Boyers

Teisipäevast alustab Vormsi valla sotsiaaltöö- ja haridusspetsialistina tööle Oivi Boyers.

Vormsi vallavanema Triin Lepa sõnul kandideeris kohale 13 inimest, neist enamik mandril. Kaks neist kutsuti vestlusele.

Valituks osutunud Boyersil on enam kui kümne aasta pikkune sotsiaaltöökogemus. „Olen alustanud rohujuure tasandil, olnud tegevusjuhendaja, hooldaja, koduhooldaja,

sotsiaaltöötaja, klienditeenindaja,” loetles ta. „Sotsiaaltöö mulle meeldib ja kunagi pole hilja ka haridust juurde õppida.”

Paliveres elav Boyers ütles, et Vormsi pole talle sugugi tundmatu. „Mu vanaisa elas Vormsis ja olen seal olnud kõik oma lapsepõlvesuved,” ütles ta. Päriselt Boyers saarele siiski ei koli. „Meil on kokkulepe, et saan osaliselt olla ka kodukontoris,” sõnas ta.

Kaire Reiljan

Jaapanlaste küla krundid on jälle oksjonil

Kohtutäitur Elin Vilippus müüb oksjonil mitmendat korda Pusku külas asuvaid krunde, kuhu kaks kümneid tagasi kavatses jaapanlasest kinnisvaraarendaja Toshio Kawabe rajada jaapanlaste küla.

Võrreldes eelnevate oksjonitega on kruntide alghind langenud. Nüüd küsib kohtutäitur 2274 m² kinnistu eest 11 000 eurot ning 1306 m² kinnistu eest 6500 eurot. Mõlema kinnistu hinnad on suve algusega võrreldes mitu tuhat eurot madalamad.

Mõlemale oksjonile saab registreerida neljapäeva lõunani, oksjon algab tund aega hiljem ja kestab 18. septembrini.

Puskusse plaanis Kawabe 70 eramut, kolme korterelamut, majutus- ja toitlustuskohta, näituse- ja muuseumihoonet ning parklat. Lisaks Pusku külale plaanis Kawabe rajada 27 eramuga puhkeküla ka Salajõe külla. Samuti oli tal kavas arendus Virumaal.

Malle-Liisa Raigla

Rälby sadama teine etapp on valmis

Vormsi Rälby sadama ehitus on lõppemas ja 26. septembril on sadama pidulik avamine.

Vormsi vallavanema Triin Lepa sõnul on sadamaehituse teise etapi jooksul saanud valmis muul koos sellel oleva käiguteega ja ujuvkai. „Ujuvkai paneme sisse neljapäeval,” lubas Lepp.

Rälby sadama korramise teiseks etapiks sai Vormsi vallavalitsus Läänemaa rannakalanduse seltsi vahendusel toetust 200 000 eu-

rot. Teise etapi projekteeris ja ehitas osatühing Kinga.

Sadama korramise esimese etapp oli 2023. aastal. Toona ehitas osatühing Bauest Rälby sadamasse slipi, süvendas faarvaatrit, korras muuli ning paigaldas truubi, et muul ei takistaks enam setete väljavoolu. Esimese etapi toetus oli 83 000 eurot, millele Vormsi vallavalitsus lisas 25 000 eurot.

Kaire Reiljan

Kaks naiskodukaitsjat said staažimärgi

Laupäeval naiskodukaitsse 98. aastapäeva tähistamisel Kuremaa loosis anti üle kolm naiskodukaitsse Liilariisti III klassi teenetemedalit ja jagati staažimärke neile, kes on naiskodukaitsse liikmed olnud juba enam kui 25 aastat.

Naiskodukaitsse Lääne ringkonnast pälvivad staažimärgi Julia Sirkel ja Terje Parra.

Naiskodukaitsse staažimärk on autasu pikaajalise naiskodukaitsesse kuulumise eest. Seda antakse välja kolmes klassis – pronks, hõbe ja kuld. Staažimärk antakse neile, kes on naiskodukaitsse liige olnud kokku vähemalt vastavalt 25, 40 või 50

aastat. Sel aastal said pronksstaažimärgi 41 naiskodukaitsjat, kes on kõik liitunud organisatsiooniga enne 2000. aasta lõppu.

Naiskodukaitsse esinaine Airi Tooming tõi oma aastapäevakõnes esile, et organisatsiooni üks tugevusi on selle liikmed ning see, et kui vaja, siis naised lihtsalt teevad vajaliku ära. Näiteks on naiskodukaitsse lisaks panusele sõjalisel riigikaitses võtnud oma missiooniks, et iga Eesti inimene oleks kriisivalmis. Aasta jooksul jõutakse üle Eesti läbi viidavate koolitustega umbes 30 000 inimeseni.

Lääne Elu

Inspektorid kontrollisid toidunõude korduvat kasutamist

Keskkonnaameti kontroll Läänemaa suurürituse kontrollreidil korduvkasutatavate nõude kasutamisel rikkumisi ei leidnud.

Keskkonnaameti järelevalve arendusbüroo peainspektori Margit Pokrovski sõnul kontrollis amet ühte augustis Haapsalus toimunud üritust. „Üritusel olid korduskasutusteenuse pakkuja ning nõuded olid täidetud,” ütles ta.

Samuti ei tulnud Pokrovski sõnul suve jooksul ametile Läänemaaalt ühtegi teadet rikkumiste kohta.

Kolmel suvekuul kontrollis keskkonnaamet üle Eesti üheksal avalikult üritusel korduvkasutatavate nõude ja söögiriistade kasutamist. Kontrollitud ürituste seas olid nii kontserdid, laadad kui ka festivalid.

Kontrollidest selgus, et ürituste korraldajad tagavad üldjuhul

üritustel üksnes korduvkasutatavate nõude ja söögiriistade kasutamist.

„Nõute täitmine ei ole ainult kohustus, vaid ka vastutustundlik samm puhtama elukeskkonna suunas. Palju sõltub ürituse korraldajatest – kui korraldajal on süsteem ja huvi nõuetest kinni pidada, toimib ka korduskasutus hästi,” ütles Pokrovski.

Alates 1. jaanuarist 2024 on kõikidel avalikel üritustel keelatud kasutada ühekordseid toidunõusid, sealhulgas plastist, biolagunevast plastist või muudest materjalidest valmistatud topse, taldrikuid, kahvleid ja nuge. Nõue kehtib kõigile avalikele sündmustele, sõltumata nende asukohast, suurusest, piletitasust või loa olemasolust.

Keskkonnaamet jätkab kontrollidega ka sügisel.

MALLE-LIISA RAIGLA

Suurüritustel tuleb jooke müüa korduvkasutatavatesse topsidesse.

KUNSTINÄITUS

Marko Mäetamme teekond tundmatusse

Laupäeval Haapsalu linnagaleriis avatud kunstnik Marko Mäetamme näitus „Teekond tundmatusse 2: sealpool seitsme päikese merd” viib külastaja rändama peeglitagusesse maailma – ühelt poolt muinasjututulisse, teisalt aga hirmutavasse.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Esmapilgul värviküllased ja rõõmsameelsed maalid pole lähemal süvenemisel sugugi nii rõõmsad. Sealt vaatavad vastu pealuud, kurjad koerad, vikati-mehed ja ebareaalsed olendid.

„Nii on see ka elus, ühiskond on seda täis,” ütles Mäetamm. „Esmapilgul on pinnavärvid OK ja kõik funktsioneerib, aga kui lähemalt hakata vaatama, on igasuguseid murekohti.”

Mäetamme sõnul ei ole ta tahtlikult üritanud ühiskonna muret kunsti kantida. „Aga kui töötad spontaanselt, siis see lihtsalt kujuneb nii – see imbub igapäevasest elust sinu loomingusse nagu niid,“ sõnas ta.

Haapsalu näituse tööd on valminud viimase pooleteise aasta jooksul ja kunstnik möönis, et näha olev hääbib üsna tugevalt sellest, mida ta senises kunstnikuelus on teinud. „Mu visuaalne keel on olnud askeetlikum, sõnum on olnud välja artikleeritud,” ütles ta.

Et ajapikku tekib senisest loomingust väsimus, on Mäetamme sõnul loomulik. „Tekib mingi küllastumine. Kui mingi asi saab sulle liiga lihtsaks ja lähenemine muutub automaatseks, ei paku see enam pinget ja hakkad otsima uut,” ütles ta.

Mäetamme uus nägu

Mäetamme sõnul on paljud temalt küsinud, miks ta ei tee enam selliseid vahvaid töid nagu 1990ndatel. „Aga ma ei ole enam 25aastane ka. Mu elus on vahepeal olnud igasuguseid asju ja need kõik on mind muutnud,” ütles ta ja lisas, et kui kunstnik

Marko Mäetamme värvikirevad maalid pole neisse süvenedes sugugi nii rõõmsad.

2 X KAIRE REILJAN

veerand sajandi jooksul ei muutunud, oleks see ju stagnatsioon. „Nagu üldse ei vaata ringi ega lase midagi endast läbi – see oleks väga imelik.”

Mäetamme sõnul jõudis ta mullu jaanuaris punkti, kus tundis, et on end nurka töötanud ja peab hakkama looma midagi uut.

„Selline nõme tunne oli kogu aeg, et ma toodan Mäetamme ehk iseenast,“ ütles ta. „Ol-

les üle 30 aasta tegutsenud, tunded juba iseenast ja tead, mida Eesti väikeses kunstnike kogukonnas sinult eeldatakse. Prodatakse sama asja, mida sinult oodatakse.”

See uus nägu tuli Mäetamme juurde kuidagi ise. „Ümberringi toimus ka hirmsaid asju: käis sõda, hiljuti oli koroonakriis. Isiklikus elus kogu aeg mingid asjad juhtuvad. Kogu aeg oli kurb väli,” rääkis ta. Ta võttis A4 pabe-

ri, mida hoidis enda jaoks nähtaval, ja kui mingi asi pähe turgatas, joonistas selle üles. „Näiteks käisin perega Sri Lankal. Seal oli palju kodutuid koeri ja joonistasin neid. Tulid telekast mingid jubedad uudised, joonistasin plahvatusi,” tõi ta näiteid.

Algne mõte oli vaadata hiljem kogutud materjali põhjal, mis sellest teha saab, kuid täis joonistatud pabereid vaadates avastas kunstnik, et see ongi see õi-

ge asi. „Mulle hakkas tunduma, et kui kinnitan selle kavandi ära ja hakkam maalima, tuleb välja huvitav asi, mida tahan teha,” ütles Mäetamm.

Lõppsiht teadmata

Maali kallal tööle hakates ei tea kunstnik oma sõnul isegi, kuhu ta välja jõuab. See on teekond tundmatusse, nagu ütleb ka näituse pealkiri. „Sisuliselt jooksed millegi sabas, mitte ei mõtle asju välja.”

Kunstnik Marko Mäetamm.

Mäetamm võrdles ratsionaalset asjade väljamõtlemist Exceli tabeliga. „Kui lased asjadel juhtuda ja vahel väheke korrigeerid, on see põnev.”

Selliseid sigrimigri täis joonistatud kavandeid, mis ootavad maaliks saamist, on Mäetamme sõnul tal veel palju. „Mulle meeldib praegu seda edasi teha,” ütles ta.

Üks maal võtab Mäetamme sõnul aega umbes kuu. „Varem ei ole ma kunagi nii kaua ühe maali taga istunud,” tunnistas ta. Kunstnik sõnas, et võibolla on see samuti reaalsusest muinasjutumaailma põgenemine.

Samavõrd, nagu tasub uurida näitusel olevaid maale, tasub lugeda nende pealkirju. Mäetamme sõnul on pealkirjad tal tähtsad ja need ilmuvad tema mõtetesse koeraga jalutamas käies. „Tavaliselt pealkirja, mis meelde jääb, ma natuke hoian ja siis kinnitan selle teosega kokku. Igaüks saab ise otsustada, mida ta selle pealkirja ja selle maaliga ette võtab,” ütles Mäetamm.

Vanemuise päikesepoisid tulevad Haapsallu

Teater Vanemuine mängib septembri lõpus Haapsalu kultuurikeskuses Neil Simoni komöödiat „Päikesepoisid”.

See on lugu kahest küpses keskeas koomikust, kes üle pikema aja taas oma leivanumbri esitamiseks kokku saavad. Nende kaua kestnud koostöö oli olnud täis pingeid, süüdistusi ja rivaalitsemist, mis näitlejapari kunagi ka eri radu käima viis.

1972. aastal kirjutatud näidend jõudis juba kümme aastat hiljem Eestis lavale. Jüri Järveti vastasmängijad olid vaheldumisi Eino Baskin ja Aarne Üksküla, kes aastaid hiljem mängisid omakorda lavapartneritena sama lugu uuesti.

Seekord tõi lavastajana tüki rahva ette Robert Annus. „Eks ta väga palju räägib aja ja ajakohasuse muutumisest. Peategelased on kaks vana sõpra, kes pole teineteist pikka aega näinud. Maailm nende ümber on väga palju muutunud, aga eakaaslastena mõistvad nad aja muutumist sarnasel moel,” rääkis Annus.

Lavastaja sõnul kiireneb kultuuri muutumine ajas ka praegu.

„Päikesepoisides” peaosi täitsavad Aivar Tommingas (Al Lewis) ja Hannes Kaljujärv (Willie Clark) ja mõlemad lavastajast kõvasti

„Päikesepoisid”

- **Autor** Neil Simon
- **Tõlkija** Mihkel Mutt
- **Lavastaja** Robert Annus
- **Kunstnik** Liina Tepand
- **Valguskunstnik** Margus Vaigur (Endla)
- **Muusikiline kujundaja** Arno Tamm
- **Osades** Aivar Tommingas, Hannes Kaljujärv, Veiko Porkanen, Marika Barabanštšikova, Aivar Kallaste, külalisnäitlejatena Iris Viru ja Martin Tikk
- **Esietendus** 30. septembril 2023 Vanemuise väikeses majas

vanemad, ise päikesepoiste eas, nagu ütleb Annus.

Aivar Tommingat ja Hannes Kaljujärve võikski Annuse sõnul peaaegu et Vanemuise oma päikesepoisteks pidada. „Eks Neil Simoni ja Ray Cooney komöödiaid ole Vanemuises mängitud ka. Ja nad mõlemad on neis lavastustes mänginud, alati seda žanri austanud ja neile on see meeldinud,” ütles lavastaja.

Annus täpsustas, et „Päikesepoisid” on pigem üldistatud ja sõltumatu eestimaaisest koomikalaadist.

Hannes Kaljujärvega koos tuleb lavale juubilar Aivar Tommingas (paremal).

MARIS SAVIK / VANEMUINE

„Al Lewis ja Willie Clark olid ju vodevillinäitlejad. See on žanr, mida hakati mängima Ameerikas pärast sõda ja mis 1960ndatel ja 1970ndatel Broadwayl oma hiilguse aegu elas. See on kerge ja täpne, kuid mitte alati maitsekas. Võib sisaldada ka seksistlikke või rassistlikke nalju,” selgitas Annus.

Annus rääkis, et kahe aastaga, mil „Päikesepoisid” on Vanemuise mängukavas olnud, on tükk läinud täpsemaks ja näitlejad ha-

kanud end rollis üha paremini tundma. „Vormi, mis komöödiat koos hoiab, saime täpseks kohe alguses ja seda pole nad muutnud,” ütles ta.

Annus võrdles komöödia täpset struktuuri klassikalise muusika partituuriga. „Olen tükki ka hiljaaegu näinud ja mul oli rõõm vaadata, et nad olid usaldanud seda, mille me paika panime. Ajaga tekib sügavam rahu ja täpsem, kindlam mäng,” sõnas ta.

Ta püüdis teha kummardust teisele poole maailma, omaaegsele Broadwayle. „Meil laulabki ju muusikalises kujunduses Frank Sinatra,” lubas ta.

„Väga tähtis selles tükis on sõprus. Teater ja sõprus. See, kuidas sõbrad teineteisele vaatamata vigadele ja eksimustele andestavad ning teineteisest tuge leiavad. Igas komöödias peab olema ka tõsine noot. Selles tükis võib see olla magusvalus nukrus sõp-

ruse taastamisest loojangueas,” ütles ta.

Lavastaja sõnul on tähtis küsimus, kas võtta ajast ja selle muutumisest plussid või miinused. „Päikesepoisid on nagu Ah ja Oh (hädalav ja optimistlik multifilmitegelane), kumbki oma karakteriga, ja nii nad laval ka konkureerivad,” lisas ta.

„Teatris on tore see, et vanusel ei ole niivõrd tähendust. Räägime kõik samas keeles – teatrikeeles. Olen tänulik ja õnnelik, et mind on usaldatud. Rollid, ühes proovis lavastaja ja teises kaasnäitleja, on ju ka ikkagi rollid. Tuleb ainult kindlasti meele pidada, kumb parasjagu käsil ja siis on hästi,” rääkis Annus.

„Oleme kolleegid ja näitlejatena omavahel võrdsed. Võibolla on see töö aidanud paremini aru saada slepist, mis vanematel kolleegidel kaasas on. Ja mõtteid, kuidas enda omaga toime tulla,” ütles Annus. Aja muutumist elus tajub ta enda sõnul oma lapse maailma avastades, tema sõprade, muusika ja suhtumistega tutvudes.

28. septembri etendusega „Päikesepoisid” tähistatakse Aivar Tomminga 70. sünnipäeva. Haapsalu kultuurikeskuses saab „Päikesepoisse” vaadata kaks päeva hiljem, 30. septembril.

ANDRA KIRNA

KOHALIK TOIT

Gurmeeturg oli väiketootjate ja toidusõprade pidu

Läänemaa gurmeeturg meelitas laupäeval Haapsalu raudteejaama sadu toiduhuvilisi kohalike väiketootjate pakutavat uudistama ja mekkima.

KAIRE REILJAN
kaire@le.ee

Kuuekord korda toimunud gurmeeturul pakkusid oma kaupa üle 40 väiketootja nii Läänemaalt, naabermaakondadest kui ka kaugemalt. Valik oli väga lai: alates põllul ja kasvuhoo- nes kasvavast kuni pagaritoodete ja küpsetisteni. Lettidel leidis kõikvõimalikke taimesegusid ja teesid, siirupeid ja jooke, nii alkohooliga kui ka ilma, rääkima- ta lihast ja kalast.

Nimelised ürdisegud

Läänlastele aktiivse naiskodukaitsja ja kaitseliitlasena tuttav Svetlana Aug kasvatab oma Hiiu- maa Seljakopli talus juba mõned aastad ürte, millest paneb kokku kõikvõimalikke segusid.

Kõik Augi taimesegud kannavad pereliikmete nimesid. „Abikaasa Janek on hästi suur tsilli- söber ja ütleb, et tema soola sisse tuleb tsillit panna. Poeg Henri mul seeni väga ei söö, aga tegi mingi seenesegu valmis ja ütles, see võib tema nime kanda küll,” selgitas ta. Tütar Karoliina nime kandvas segus on ent hästi palju küüslauku. „Sedasi need siis tulevad,” ütles Aug.

Kõige populaarsem toode on Augi sõnul rukkilill, mida saab kasutada näiteks kookide kaunistamiseks. „Olen mitu aastat rukki- lilli kasvatanud ja rahvale see meeldib,” ütles ta. Rukkililledel eraldab Aug südamekroonlehed ja paneb need kuivama.

Kuivatatud rukkilille kroonlehed pole aga Augi ainus isamaaline toode. Rukkilille, kadakamarju ja küüslaugusoola kihiti purki pannes tuleb ilus sinimustvalge segu.

Kes julgus, sai gurmeeturul proovida kilgitooteid. „Mõni kardab ka, aga paneb siis maitstes

Gurmeeturul olid müüjatel käed-jalad tööd täis.

KAIRE REILJAN

silmad kinni,” muigas kilgitoodetega gurmeeturul olnud Green Bite OÜ asutaja Marge Kõllamägi. Tema sõnul läksid kilgisnähkid, -batoonid ja küpsised nagu soojad saiad. „Inimesi on kogu aeg ümber ja raske on isegi leida hetke, et kõigile infot jagada.”

Green Bite on kilkidega tege- lenud kuus aastat. Tartust on Kõllamägi oma suure perega kol- nud nüüd Läänemaale Mägari külla, peab seal külalismaja ja on keskendunud kilkidest val-

mistatud toodete arendamisele ja turundamisele. „Meil on päris oma kilgifarm, kus proovisime kõik etapid läbi,” ütles ta.

Kilkide kasulikkusest rääkides tõi Kõllamägi esmalt esile nende toiteväärtuse – kilgid sisaldavad väga palju B₁₂-vitamiini ja valku.

Kõllamäe sõnul võlus teda majandusinimesena rohkemgi see, et kilkide kasvatamine ei va- ja suurt ressursi. „Ühe kilo kilgi- valgu saamiseks kulub 1000–

2000 korda vähem vett, kümme korda vähem sööta ja 100 korda vähem maismaad. Need fak- tid olid minu jaoks väga kõneta- vad ja silm läks särama – et seda ma tahaksin proovida,” ütles ta.

Küüslauk ja kadakamari

Suure-Lähtrust olid küüslauku ja sibulaga gurmeeturule tul- nud Lembit ja Ulvi Gilden. Lem- bit Gildeni sõnul väga suurt kogust küüslauku neil sel korral kaasa võtta polnud, sest eelmi-

sel aastal võttis külm kogu seem- ne ära. „Nüüd otsime seemet ja kasvatame uuesti. Seda, mis ma- ha ei sobi panna, müüme,” sõnas ta. Minev kaup oli ka Lähtru-Loi- gu talu marineeritud küüslauk.

Liis Kuivjõgi oli oma kadaka- marjast toodetega gurmeeturule tulnud Saaremaalt Leedri külast. Kuivjõe sõnul alustas Kadakakoda taluköögis kadakasiirupi tegemi- sega 2011. aastal. „Nüüd oleme kasvanud Kadakakojaks ja tee- me hooajal ka degusteerimisi,” lisas ta. Kuivjõe sõnul on kadaka- marjad, mida nad oma toodete tegemiseks kasutavad, pärit me- re äärest ja neid võib korjata aas- ta ringi.

Siirupi ja kastmete tegemi- seks segatakse kadakamarju nii rabarberi- ja ploomimahla- ga kui ka äädika ja õunaäädika- ga. „Minu ema retsept on „Kada- kaka krehvtine küüslauguürti- dega,”” tutvustas Kuivjõgi.

Gurmeeturul oli Kadakakoda esimest korda. „Täitsa mõnus ja vahva on siin,” sõnas Kuivjõgi ja lisas, et on varem oma kadaka- toodetega käinud Haapsalus jõu- lulaadal.

Uustulnuk artišokk

Kullamaal tegutsev Artifarm tutvustas gurmeeturul artišokki. „Tahtsime müüma tulla, aga see suvi oli nii niiske ja päikest oli vähe, et ei saanud veel valmis,” ütles Kristiina-Maria Ploom, kes koos Andreas Kiigega neid eksoo- tilisi vilju kasvatab. Nii palju, kui hommikul õnnestus artišokivilju korjata, turule kaasa ka võeti: „Et kui inimesed tahavad proovida.”

Mõtte artišokke kasvatada said nad kaheksa aastat tagasi Itaalias reisides. „Mina olin varem söö- nud, aga Andreas maitset ja tal- le väga meeldis. Ta on selline kat- setaja ja mõtles, et prooviks ka Eestis kasvatada,” rääkis Ploom.

Alustati väikselt, kuid aas- ta-aastalt on Artifarm tegevust laiendanud ja viimasel kolmel aastal püüdnud ka toodangut müüa. „Eelmisel aastal müüsimise juba restoranidele,” ütles Ploom. „Eks see ole selline alguse asi – kokk peab olema teadja ja arti- šokist huvitatud,” lisas ta. Ploomi sõnul tahab artišokk mänge- mist, aga midagi keerulist selle valmistamises ei ole.

Artišokki võib Ploomi sõnul keeta või pärast kerget keetmist pannil või ja soolaga praadida. „Kuna artišokk on väga hõrk ja sellel ei ole väga tugevat maitset, siis peaks vähem maitseaineid panema,” õpetas ta.

Ploomi sõnul süüakse Cali- fornia artišokki nii, et keede- takse seda veerand tundi potis. „Siis noped ükshaaval neid lehti ja tõmbad dipikastmega läbi hammaste.”

Ploomi sõnul on väga maitsev marineeritud artišokk, aga tuleb jälgida, et äädikat oleks parasjagu. „Kui on liiga palju, tapab maitse, ja kui liiga vähe, siis ei säili,” õpe- tas ta. Artišokk sobib ka pestosse, pastasse ja risotosse. „Kasutamise variante on väga palju. Itaalias on artišokk väga levinud.”

Kes laupäeval varakult gur- meeturule jõudis, sai artišokki ka maitsta, sest see oli vinnuta- tud munaga tänavuse näidisme- nüü esimene roog.

Näidismenüü oli sel aastal kok- ku pannud 5MIINUSE laulja ja ko- kandusvõistluse „Masterchef” kol- manda hooaja võitja Estoni Koh- ver. Näidismenüü üks tingimusi on, et tuleb kasutada võimalikult palju Läänemaa toorainet.

Laupäeval pakuti tunniajase vahega degusteerimiseks kol- me rooga: lisaks artišokile tatra- donut'i suitsukalakreemi ja kala- marjaga ning keefiri *panna cotta*’t küpsise ja marjadega.

Noormaadlejad tõid Soomest medaleid

Noormaadlejad käisid nädalava- hetusel Soomes Turus võistlemas Kalle Mäkineni turniiril ja tõid sealt mitu medalit.

Läaneranna spordikooli esin- das Turus kokku 15 maadlejat ja maadlusklubi Dünamo üks maadleja, Kenert Rehkal. Reh- kalt sai U15 kuni 80 kg turniir- ril 3. koha.

Läaneranna maadlejaist said kuldse medali tüdrukutest Mar- leen Takk U14 kuni 44 kg ja pois- test Kaarel Maiko Tšekenjuk U11 kuni 65 kg. Teise koha said tüdru- kuist Ketely Alpius U13 kuni 60 kg, Ronja Pikkmets U9 kuni 23 kg ja Marta Kolõtšev U9 kuni 32 kg. Poistest sai Kristjan Kolõtšev U13 kuni 78 kg grupis kolman- da koha.

Tüdrukuist tuli Emily Alpius U13 kuni 54 kg 5. kohale, Iiris Pikkmets U9 kuni 32 kg samu- ti 5. kohale ja Johanna Tšeken- junk U15 kuni 62 kg neljandaks.

Poistest sai Lauri Laev U15 kuni 68 kg 9. koha, Oskar Kan- ter U9 kuni 28 kg 5. koha, Se-

Marleen Takk.

2 X LÄÄNERANNA SPORDIKOOL

Kaarel Maiko Tšekenjuk.

bastian Kukispuu U9 kuni 40 kg 4. koha, Henrik Kukispuu U9 kuni 40 kg 5. koha, Georg Kanter U11 kuni 31 kg 5. koha ning Ardon Alesmaa U13 kuni 52 kg 5. koha.

Klubide arvestuses sai Lääne- ranna spordikool 6. koha. Võist- lusel osales 438 maadlejat 77 klu- bist.

Turniiri kannab ainsa Ahvena- maal sündinud ja Turu linna spor-

diklubide eest maadelnud olüm- piavõitja Kaarlo (Kalle) Edwin Mä- kineni nime. Mäkinen võitis kuni 58 kg vabamaadluse kulla Ams- terdami ja hõbeda neli aastat va- rem Pariisis.

LÄÄNE ELU

LÜHIDALT

Haapsalu Leegion pääses finaalturniirile

Jalgpalli rahvaliigas mängiv Haap- salu Leegion sai kaheksandikfinaa- lis loobumisevõidu Viimsi meeskon- nalt FC Ankur ja läheb 27. septemb- ril veerandfinaalis Tartus vastamisi sealse klubiga FC Tartu. Kuue võidu- ga üheksast mängust ja 18 punktiga

tuli Haapsalu Leegion rahvaliiga A- tasandi II grupis neljandaks.

Veerandfinaali vastane FC Tartu võitis A-tasandi I grupi täiseduga, kaheksa võiduga kaheksast män- gust.

Lääne Elu

Duubelkoosseis tõi Mustamäelt võidu

Teise liiga põhja-lääne tsoonis män- giv Läänemaa jalgpalliklubi II mees- kond võitis Tallinnas Mustamäe jalp- palliklubi 3:1.

Läänlaste väravad löid Sander Jaaska, Ain Lust ja Martin Valkiai- nen. Mustamäe JK ainus värav sün-

dis mõni minut enne mängu lõppu penaltist.

Läänemaa JK II jätkab turniiritä- belis 2. kohal 35 punktiga 16 män- gust. Kaks punkti rohkem on liidril Rummu Dünamol.

Lääne Elu

Tuudi jalgpalluri värav pürrib kuu ilusaimaks

Viendat hooaega Premium liigas mängiv, 111 mängu kõrgliigas kirja saanud ja 12 väravat löönud Virgo Valliku augustis löödud värav kan- dideerib Premium liiga kuu ilusaima värava tiitlile.

Tuudi jalgpalluri suurepärane vä- rav sündis 22. augustil valitseva Ees- ti meistri Tallinna FCI Levadia vas- tu mängu 24 minutil. Ülikiire ja väga tehniline ründemängija mängis Le- vadia kaitseliini üle ja lõi palli karis-

tuslöögikasti vasakust nurgast vä- rava tagumisse ristnurka. Pämu JK Vaprus võitis selle mängu 3:1.

22aastane Vallik on juba võitnud kaks korda kuu parima värava tiitli – väravatega aprillis 2021 Nõmme Kalju vastu ja augustis 2022 Paide Linnameeskonna vastu.

Kokku kandideerib augusti ilusai- ma värava tiitlile viis sooritust. Hää- letada sai eile keskööni.

Jaanus Getreu

OST

Ostan autosid, seisukord ei ole oluline. Tel 553 1989.

PUIT

Vedu hinnas. Müüa kuiva ja märga küttepuud. Pikkus vastavalt soovile. Tel 5666 0431.

Kask ja kuiv puu alates 65.-, transport 3–9 ruumi. Tel 505 5203.

Müüa ehituslikku saematerjali ning voodri- ja põrandalauda. Vedu tasuta. Tel 528 2268.

Müüa kuiva ja toorest küttepuud (must lepp). Tel 5302 8000.

Küttepuude müük: valge lepp, sanglepp, metsakuiv okaspuu. Mõõdud vastavalt soovile. Täpsem info: 5697 5216.

Müüa küttepuid koos veoga. Info 5687 3966, timberexpert@online.ee.

KINNISVARA

Müüa Martnas 3toaline korter. Tel 5686 9676.

Noor pere soovib osta Haapsalu linnas maja või maatükki. Maja võib vajada remonti. Sander, 508 3778.

Müüa korralik garaaz Metsa tänava piirkonnas. Tel 526 4422.

TEENUS

Teostame majade, abihoonete ja aedade ehitusi, tänavakivide paigaldust, võtmed kätte lahendused. Dekkan.ehitus@gmail.com. Tel 5632 7955.

Hauaääriste ja -kivide paigaldus. Haudade hooldus ja muud kalmistutööd. Tel 557 3287, Jevgeni.

Puurkaevude ja maaküttekaevude puurimine ning projekteerimine. Vee- ja kanalisatsioonitööd ning septikute paigaldus. Rauaeraldus, filtrite paigaldus. Tel 521 7415, 504 2999, www.baltipuurkaev.ee.

Ohtlike puude raie, võsalõikus ja kruntide puhastus võsast. Helista julgelt ja leiame lahenduse. Tel 5623 0373, Randy.

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968.

Salvkaevude puhastamine, süvendamine, remont, rõngaste vahetamine, kaevumaja ehitus ja käsipumpade remont. Tel 557 4792.

TÖÖPAKKUMINE

Tööd saab energiapakettide müügikonsultant. Töö kontoris E–R kell 9–15. Teave 472 5551.

TEADE

Projekteerimistingimuste eelnõu avatud menetlus (Laskuri tn 10, Haapsalu linn)

Ajavahemikul 10.–23.09 on Haapsalu linna veebilehel (www.haapsalu.ee/avalikustamisel-olevad-projekteerimistingimused) avalikustatud projekteerimistingimused. Avalikustamise perioodil on huvitatud isikul ja isikul, kelle õigusi võib projekteerimistingimuste andmine puudutada, võimalus esitada eelnõu kohta kirjalikke ettepanekuid ja põhjendatud vastuväiteid e-posti aadressile hlv@haapsalulv.ee.

Kas nägite või kuulsite midagi huvitavat? Saatke vihje veebis www.le.ee või meiliaadressil info@le.ee.

KIRIKUTEATED

SEITSMENDA PÄEVA ADVENTISTIDE HAAPSALU KOGUDUS
L, 13. sept kl 11 piibliarutelu, kl 12 jumalateenistus jutlusega.

EAÕK HAAPSALU MARIA-MAGDALEENA KOGUDUS
P, 14. sept kl 10 liturgia.

RIDALA BAPTISTI KOGUDUS
Pühapäeviti kl 11.30 jumalateenistus ja samal ajal lastehoid. Info ridalakogudus.ee.

EELK KOGUDUSED
HAAPSALU
T, 9. sept kl 18.30 toomkoori proov (Jaani saal).
K, 10. sept kl 18 segakoori proov (Jaani saal).
R, 12. sept kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik).
P, 14. sept kl 11 muusikaline jumalateenistus armulauaga. Laste-kiriku hooaja algus. Vanavanemate päev. Teema: meie ligimene. Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja Teno Ilves, organist Lia Salumäe. Laulab Abja naiskoor Õbeäidsme Külli Salumäe juhatusel. Kirikukohv (toomkirik). Jaani kirik avatud teelistele 14. septembrini R 11–14; L 11–17, P 13–16. Koguduse kantslei (Kooli 6) avatud K ja R 10–14. Info: haapsalu@eelk.ee.

KULLAMAA
N, 11. sept kl 10–14 kantslei lahti kogudusemajas.
P, 14. sept kl 11 ristimis- ja leeripüha armulauaga kirikus.

Teenib õp Kari Tynkkynen ja oreil Triinu Pikkmets.

PIIRSALU
P, 21. sept kl 13 15. pühapäev pärast nelipüha ja kiriku sünnipäeva jumalateenistus armulauaga kirikus. Teema: tänulikkus. Teenib õp Aarne Lätte ja oreil Ivi Küla ning koguduse koor.

LÄÄNE-NIGULA
N, 11. sept kl 9.30 hommiku-palvus kogudusemajas.
R, 12. sept kl 17 piiblitund kogudusemajas.
P, 14. sept kl 12 jumalateenistus armulauaga.

MARTNA
N, 11. sept kl 16–19 kirikupood on avatud kogudusemajas.
P, 21. sept kl 12 jumalateenistus armulauaga (kirikus). Martna kogukonnakohvik on avatud tööpäevadel kl 11–14. Rohkem infot 5809 3633 (Küllike Valk).

RIDALA
K, 10. sept kl 16–18 koguduse kantslei on avatud; kl 17 juhatuse koosolek (kirikus).
P, 14. sept kl 13 pühapäevakooli tund (pastoraadis); kl 15 vanavanemate päeva jumalateenistus armulauaga (kirikus). Vt ka ridala800.ee.

KARUSE
Jumalateenistused toimuvad iga kuu 1. ja 3. pühapäeval algusega kl 14 Karuse kirikus või Karuse kiriku talvekirikus.

KAKURO

	20	37	10			27	4	6	
20					10				
17				18	9				7
24				13			8		
	14				3		19		
13					24				
4				12				19	11
7			8			11			
30			9						
8				16			17		
		3		10			7		
14	6				5			41	13
4			13			20			
10				15		14			
10			7						
		6						11	
						16	26		
8	13			17					9
3			37						
			9						
19						17			
	22					6			

Armas Eva!
Südamlik kaastunne ema

ELJU LIKKI

surma puhul.

Töökaaslased Lade OÜst

Oleme teiega, Eva, Anni, Kimmo ja Kaspar peredega, kui jätate hüvasti ema, vanaema ja vanavanaema

ELJU LIKKIGA.

Mälestavad Mare, Vaina, Tiit

Vaikus ja rahu, see on sinuga, armas mälestus jääb meiega.

ELJU LIKK

Südamlik kaastunne lähedastele.

Maimu, Malle, Tiina, Taimi ja Imbi

Mälestame

SILVA MANNIT.

Andres, Aita ja Peep

Iga lahkumine on raske, iga teesasaatmine kurb...

Avaldame südamlikku kaastunnet Kädile, Henrile ja Markusele

RAUL JÕGI

lahkumise puhul.

Tammiku pere

Läänemaa toidupank kogub toitu puudust kannatavate leibkondade toetuseks Haapsalus ja Läänemaal.

Et toiduabi saada, võta ühendust kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajaga.

Aitame koos!

Tel 5355 4330

Päev õhtule laskus... ja lõppes elurada...

Teatame kurbusega, et lahkus meie armas ema, vanaema ja vanavanaema

ELJU LIKK

30.9.1936–7.9.2025.

Ärasaatmine Hingeviulu leinatoad 10. septembril kell 14.

Leinav perekond

Palume pärgi ja kimpe mitte tuua.

Äkki katkes su elulõng. Hella mälestust me sinust hoiame.

Siiras kaastunne Kimmole perega, Annile ja Aivarile vanaema, vanavanaema ja ämma

ELJU LIKKI

lahkumise puhul.

Tädi Vaike, Koit ja Priit peredega

Avaldame sügavat kaastunnet Kimmo Knutile kalli vanaema

ELJU LIKKI

surma puhul.

Hilja ja Küllike

Avaldame siirast kaastunnet lähedastele kalli abikaasa, ema ja vanaema

SILVA MANNI

lahkumise puhul.

Tiina ja Marek

Tuul puude ladvus tasa kiigub, me vaikes leinas langetame pea...

Las küünlavalgus mälestust paitab ja vaikselt kaotusvalu leevendada aitab...

Südamlik kaastunne Evale kalli ema, Kasparile, Kimmole ja Annile kalli vanaema ning Robertile, Hugole ja Hannale kalli vanavanaema

ELJU LIKKI

lahkumise puhul.

Eha

On lõppenud rändaja tee...

Lahkus igavikku kallissõde ja tädi

ELJU LIKK.

Südamlik kaastunne Evale ja Kasparile perega armsa ema, vanaema ja vanavanaema kaotuse puhul.

Õde Vaike, Koit ja Priit peredega

Me oleme tulnud ja olnud ja läheme taas ning just nagu mälestus olnust me jäljed on maas...

Igaviku tee läks kauaaegne tantsujuht

ELJU LIKK.

Südamlik kaastunne lähedastele.

Läänemaa rahvatantsujuhid ja Marju

Avaldame sügavat kaastunnet armsale kolleegile Kaidi Kusmannile kalli

ämma

lahkumise puhul.

Kullamaa-Risti koolipere

Avaldame sügavat kaastunnet armsale Kevin Kusmannile kalli

ema

lahkumise puhul.

Kullamaa-Risti koolipere

Südamlik kaastunne, Liina Löpp perega,

vanaema

kaotuse puhul.

Sõbrad Holm pangast

Sügav kaastunne Uwe Seedmannile isa

KAIDO SEEDMANNI

kaotuse puhul.

Kolleegid ASist Bestnet

HINGEVIUL
MATUSEBÜROO

BÜROO AVATUD E–R 10–15 KALMISTU TN 3A, HAAPSALU
TEL 58 503 340 (kontor), 5846 1111
www.hingeviul.ee
info@hingeviul.ee

Matusekorraldus Haapsalus ja Läänemaal, matuseteenused ja -tarbed, tuhastamine, haua- ja urnimatused, lahkunu transport surnukuuri (24/7 tel 58 007 504)

Teostame hauaplatside renoveerimis- ja hooldustöid Haapsalus ning Läänemaal. Müüme hauakive ja -piirdematerjale. Hinnapakumine ja info: hingeviul@gmail.com / 58 503 340

ANNI PEA

Päästjad harjutavad Virtsus laskumist

Teist aastat kasutavad päästjad Virtsus asuvat Werderholmi kvartalit õppuste läbiviimiseks.

Tänavu sügisel on plaanis Lihula komandol kvartalis asuvat veetorni kasutada laskumise õppimiseks. Eelmisel aastal harjutati Werderholmil tööstushoone põlengu kustutamist.

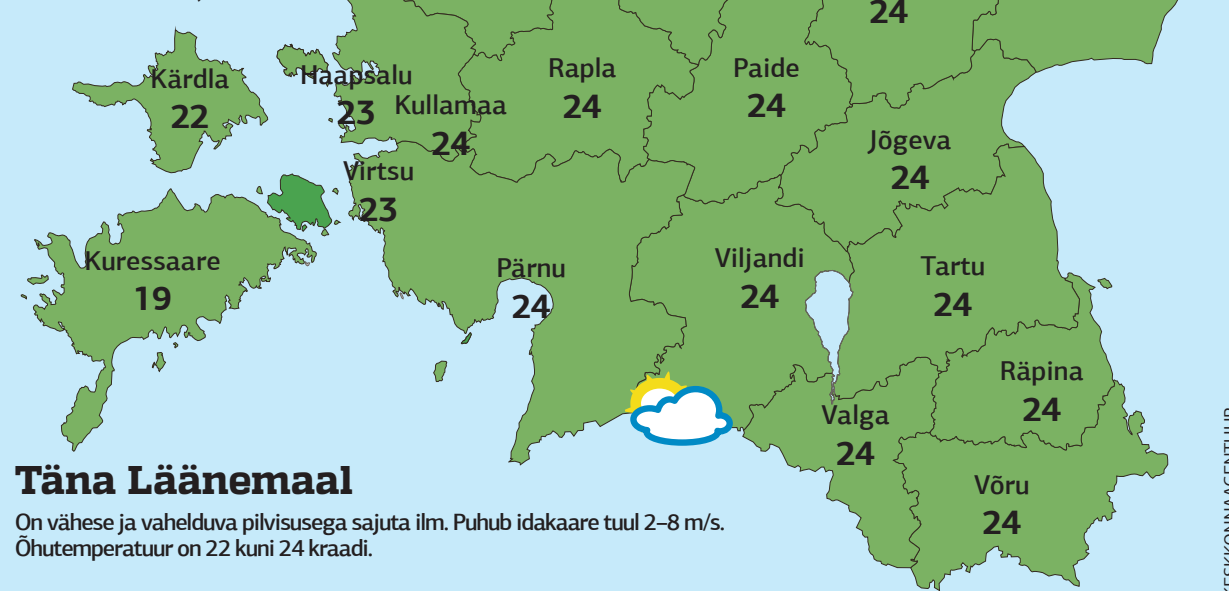
Werderholmi kvartali hooned ja realistlik linna-keskkond on hea võimalus mängida läbi eriolukordi turvalisel ja kontrollitud viisil. Arendaja koostöövalmidus ja kogukonna toetus on heaks näiteks sellest, kuidas arendaja ja päästeamet saavad koos tegutseda.

Eelmise aasta õppusel harjutasid Lihula komando päästjad koos vabatahtlike päästeseltsidega tulekahju kustutamist ja omavahelist koostööd. See oli esimene õppus Virtsus, kus kohal olid kahe maakonna päästjad.

LÄÄNE ELU

ILM

VEETEMPERatuurid
(8. septembril kell 15.45)
Dirhami 18,0°
Haapsalu 18,7°
Virtsu 18,2°
Rohuküla 19,3°

Täna Läänemaal

On väheste ja vahelduva pilvisusega sajatu ilm. Puhub idakaare tuul 2–8 m/s. Õhutemperatuur on 22 kuni 24 kraadi.

Kolmapäev

kagutuul
2–4 m/s

öö päev

13°...23°

Neljäpäev

kagutuul
4–9 (18) m/s

16°...24°

Reede

lõunatuul
6–11 (19) m/s

15°...18°

Laupäev

lõuna-, edelatuul
3–5 m/s

15°...20°

REINPAUL

OSTAME KASVAVAT ja LADUSTATUD VÕSA

Raiume võsast puhtaks kraavid, tee- ja põlluaäred, leplikud, haavikud jne.

Info tel 5593 3899, kaido@reinpaul.ee
www.reinpaul.ee

SILMADE KONTROLL JA PRILLIDE MÜÜK

9. oktoober alates 10.00
LIHULA KULTUURIMAJAS
Etteregistreerimine (kell 9–16)
Telefonil 5323 2454

- Kuivasilmatest
- Silmarõhu mõõtmine
- Optilised päikseprillid

Kontroll 25€, prillistjale TASUTA

Kas teie vanavanematel Lääne Elu juba käib?

14. septembril on vanavanemate päev, röömustage omasid Lääne Elu tellimusega!

Tellige veebis online.le.ee, saatke kiri le@le.ee või tulge toimetusse Posti 30, Haapsalu

Lääne Elu

paber- ja digilehe hinnakiri

	PABERLEHT		PABER+DIGI
1 kuu	13	1 kuu	17
3 kuud	38	3 kuud	48
6 kuud	73	6 kuud	92
12 kuud	133	12 kuud	170
E-arve	12	E-arve	15
			DIGILEHT
1 kuu		1 kuu	8
3 kuud		3 kuud	20
6 kuud		6 kuud	37
12 kuud		12 kuud	74
E-arve		E-arve	8

DIGILEHE
PÄEVA-
PILET
1,50

473 7111

le@le.ee

Hea lugeja!

Kui teie Lääne Elu paberlehe tellimuse aadress on muutunud, siis andke muudatustest teada tel 473 7111 või kirjutage le@le.ee.

Kuidas tellida, paigaldada ja märgistada postkasti?

Selleks, et teie saadetised jõuaksid ohutult ja õigel ajal kohale, veenduge, et teie postkast on:

- õiges suuruses – ava peab mahutama 230 × 330 × 20 mm suurust kirja;
- ilmastikukindel;
- piisavalt vastupidav, et taluda igasuguseid tingimusi;
- identifitseeritav;
- õigesti paigaldatud ja tähistatud.

Postkasti paigaldamisel valige selle jaoks sobiv koht.

- Eramaja puhul paigaldage see maja ümbritsevale aiale.
- Kui majal puudub aed, paigaldage see tänavale suunatud esiukse lähedale.
- Kortermaja puhul paigaldage esimese korruse sissepääsu.
- Maapiirkondades paigaldage kohta, mis on mõistlikul kaugusel asu- või elukohast ja kuhu postitootaja pääseb hõlpsasti aasta ringi ligi.

Märgistage oma postkast õigesti:

- Kortermaja puhul lisage korteri number.
- Eramaja puhul lisage tänav nimi ja maja number.
- Maapiirkondades lisage talu nimi ja postkasti omaniku nimi.
- Grupipostkasti puhul lisage oma nimi, talunimi või ettevõtte nimi koos maja- või korterinumbriga.

Siin võiks olla teie reklaam!

Võtke ühendust reklaam@le.ee.

Kui soovite jõuda potentsiaalse kliendini, siis tutvustage oma tooteid või teenuseid Lääne Elu veebis sisuturundusartikliga!

Lääne Elu
online.le.ee

Küsige lisa aadressil reklaam@le.ee.

ISSN 1406-1430

VAATA KA
WWW.LE.EE